

ВИПРОБУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НОВОГО ЗАСОБУ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ КРОЛІВ, ХВОРИХ НА ПСОРОПТОЗ

Пономаренко О.В., Коломацький О.П., Міщенко О.О., Машкей А.М.

Національний науковий центр «Інститут експериментальної
і клінічної ветеринарної медицини», м. Харків

У статті представлені матеріали щодо випробування нового засобу для лікування кролів, хворих на псороптоз. Установлено, що після проведення одноразової обробки тварин даним засобом уже через три доби лікувальна ефективність склала 100 %.

Псороптоз — це надзвичайно поширене в кролівничих господарствах України акариформне захворювання. Збудником його є нашкірні кліщі роду *Psoroptes* з родини *Psoroptidae*. Кліщі паразитують, головним чином, на внутрішній поверхні вухної раковини та у зовнішньому і внутрішньому слуховому проході, тому псороптоз кролів ще називають вухною коростою. Внаслідок порушення кліщами цілісності шкірного покриву захворювання зазвичай супроводжуються ускладненням секундарної мікрофлори, особливо стафілококової і грибової [1,2,3].

Захворювання кролів на псороптоз незалежно від віку спостерігається протягом усього року, але в осінньо-зимовий період значно частіше хворіє молодняк, а у весняно-літній — дорослі тварини. У молодняку при цьому переважає легка ступінь перебігу захворювання, а в дорослих — середня і тяжка форма хвороби [4].

Для лікування хворих на псороптоз кролів запропоновано значний перелік препаратів, виготовлених на основі різних хімічних сполук. Однак звичайні препарати не завжди є достатньо ефективними, а деякі з них викликають після застосування побічну дію у вигляді місцевого запалення та лущення шкіри й інших токсичних явищ [3,4,5]. Тому проблема пошуку ефективних, екологічно безпечних засобів для лікування та профілактики захворювання кролів на псороптоз залишається актуальною.

Слід зазначити, що в останні роки в гуманній і ветеринарній медицині були виконані багаточисельні наукові дослідження з вивчення протипаразитарної та протибактеріальної дії різноманітних лікарських рослин, їх хімічного складу і механізму дії. До їх числа належить чистотіл звичайний (*Chelidonium majus*), який має протимікробну, протизапальну та десенсибілізуючу дію [6].

Ураховуючи вищезазначене, метою наших досліджень було випробування нового комбінованого інсектоакарицидного засобу для лікування кролів, хворих на псороптоз.

Матеріали та методи. Експериментальні дослідження щодо розроблення складу нового засобу для лікування псороптозу кролів проводили шляхом змішування компонентів згідно з рецептурою, до якої входили: інсектоакарицидний комбінований препарат нурел-Д, що містив діючі компоненти — циперметрин і хлорпірифос, та лікарські засоби: тимол, розчинений у диметилсульфоксиді, та сік чистотілу звичайного, у різних співвідношеннях.

Дослідження щодо випробування ефективності засобу проводили на 20 кролях, уражених у середньому та сильному ступені кліщами *Psoroptes cuniculi* (чотири групи по 5 тварин у кожній).

Уражену поверхню вухних раковин кролів першої дослідної групи після видалення кірочок одноразово обробляли розробленим засобом у концентрації 0,25 % за діючою речовиною нурел-Д, в об'ємі 1–1,5 см³ на одне вух. Тварин другої дослідної групи обробляли засобом у концентрації 0,5 % за діючою речовиною нурел-Д, в об'ємі 1–1,5 см³ на одне вух. Кролів третьої групи обробляли препаратом «Аміцид», згідно з настановою із застосування, у концентрації 0,5 % за діючою речовиною пестицидом амітраз, в об'ємі 1–1,5 см³ на одне вух, який використовували в якості порівняльного контролю акарицидної ефективності розробленого засобу. Тварин контрольної групи (четверта група) розчинами акарицидних препаратів не обробляли.

Спостереження за тваринами та мікроскопічні дослідження на наявність живих або загиблих кліщів проводили через 1, 3, 7, 14, 21 та 30 добу після застосування препаратів.

Результати досліджень. До початку лікування у хворих кролів реєстрували наступні клінічні ознаки захворювання: шкіра внутрішньої поверхні вух була потовщена, набрякла, вкрита кірковими нашаруваннями. Тварини проявляли ознаки неспокою, час від часу трясли головою. При мікроскопічному дослідженні зскрібків з вогнищ ураженої шкіри виявляли живих кліщів *Psoroptes cuniculi* на різних стадіях розвитку.

Уражену внутрішню поверхню вушних раковин кролів кожної дослідної групи крім контрольної обробляли протипсороптозними засобами за схемою досліді і проводили спостереження.

Проведені спостереження протягом 7 діб показали, що у кролів першої дослідної групи відбувалось поступове відшарування кірок, але зберігались клінічні ознаки захворювання. При мікроскопії зскрібків зі шкіри вушної поверхні виявляли як загиблих, так і живих кліщів. Лікувальна ефективність після обробки дослідних кролів розробленим засобом у концентрації 0,25 % за діючою речовиною нурел-Д склала 80,0 %.

У кролів другої дослідної групи через 3 доби відбулось відшарування кірочок, запалення і набряк зменшились. У наступні чотири доби запалення та почервоніння зникли. Шкіра внутрішньої поверхні вушних раковин набула блідо-рожевого кольору, стала гладенькою, без пошкоджень. При мікроскопічному дослідженні зскрібків живих кліщів не виявляли. Дані, наведені в таблиці 1, свідчать про зникнення клінічних ознак захворювання у тварин другої дослідної групи. Лікувальна ефективність розробленого засобу у концентрації 0,5 % за діючою речовиною нурел-Д склала 100 %.

У кролів третьої дослідної групи клінічні прояви захворювання не зникли і лише через 5 діб після повторної обробки спостерігалось відновлення нормального стану шкіри вушних раковин. Лікувальна ефективність після обробки дослідних кролів препаратом «Амітраз» через 7 діб спостережень склала 80,0 %.

У кролів контрольної групи спостерігали подальше прогресування захворювання, яке проявлялось у подальшому збільшенні ураженої поверхні шкіри вушних раковин і наявності у зскрібках великої кількості кліщів на різних стадіях розвитку (табл. 1).

Таблиця 1 – Випробування акарицидної ефективності препаратів при псороптозі кролів (через 7 діб лікування)

Група тварин	Концентрація, %	Об'єм препарату, см ³	Кількість тварин у досліді	Одужало тварин	Лікувальна ефективність, %
I	0,25	1-1,5	5	4	80,0
II	0,5	1-1,5	5	5	100,0
III «Аміцид»	0,5	1-1,5	5	4	80,0
IV (контроль)	—	1-1,5	5	—	—

Обстеження тварин показали повне одужання кролів другої дослідної групи вже через три доби, що відбувалось після проведення одноразової обробки при застосуванні розробленого засобу в концентрації 0,5 % за діючою речовиною нурел-Д, в об'ємі 1–1,5 см³ на одне вухо. Спостереження за дослідними тваринами продовжували протягом одного місяця. Рецидивів захворювання за цей період не відмічали.

Таким чином, розроблений засіб володіє лікувальною ефективністю при псороптозі кролів у дозі за діючою речовиною інсектоакарицидного препарату – 0,5 %.

Висновки. При дослідженні з випробування лікувальної ефективності розробленого засобу було доведено, що при застосуванні його шляхом одноразової обробки кролів, хворих на псороптоз, у концентрації 0,5 % за діючою речовиною нурел-Д, лікувальна ефективність уже через три доби склала 100 %.

Список літератури

1. Гончаров, А.П. Хвороби кролів // К.: Урожай, 1972. — 108 с. 2. Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин [Текст] / В.К. Чернуха [та ін.] / Під ред В.К. Чернухи. — К.: Урожай, 1996. — 448 с. 3. Лечение кроликов при псороптозе / С.А. Староверов, В.А. Сидоркин, Д.В. Пристенский // Ветеринария — 2003. — № 8. — С. 11-12. 4. Борьба с псороптозом кроликов / Т.С. Катаева, О.И. Манукало // Кролиководство и звероводство — 2007. — №4. — С. 27. 5. Ефективність офтальмо-гелю при псороптозі кролів [Текст] / М.Ф. Панько [та ін.] / Вет. мед. України — 2008. — №6. — С. 19-21. 6. Фитопрепараты в профилактике и вспомогательном лечении туберкулеза / Махотина О.А., Тимошенко Г.Н. // Методические рекомендации — Х., 2003. — С. 16-17.

TESTING OF THE EFFICIENCY OF THE NEW MEDICINE FOR TREATMENT OF RABBIT PSOROPTOSIS

Ponomarenko O.V., Kolomatskiy O. P., Mischenko O. O., Mashkey A. M.

National Scientific Center «Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine»,
Kharkiv

Materials of testing of the new medicine for treatment of rabbit psoroptosis are presented in the paper. It has been established, that after single use of given medicine full recovery of rabbits sick with psoroptosis is observed.

УДК 636.39:619:616.99:619:615

ЕФЕКТИВНІСТЬ АНТИГЕЛЬМІНТИКІВ У КІЗ, ХВОРИХ НА МЮЛЛЕРІОЗ

Приходько Ю.О.

Харківська державна зооветеринарна академія

Корчан Л.М.

Полтавська державна аграрна академія

Викладені результати дослідження ефективності антигельмінтних препаратів груп бензімідазолів, імідотіазолів та макроциклічних лактонів при мюллеріозі кіз. Найбільш ефективними з препаратів групи бензімідазолів був препарат бровадазол, із групи макроциклічних лактонів препарати промектин і івермеквет 1%. Препарати групи імідотіазолів у кіз, хворих на мюллеріоз, були не ефективними.

Мюллеріоз — досить поширене гельмінтозне захворювання дрібної рогатої худоби, яке спричиняють нематоди *Muellierius capillaris* із родини Protostrongylidae, які паразитують у цистах на легеневій плеврі, у альвеолах, альвеолярних ходах, найдрібніших розгалуженнях бронхів і викликають хронічні бронхопневмонії, зниження продуктивності та нерідко призводять до загибелі тварин.

Проблема мюллеріозу дрібної рогатої худоби, та зокрема кіз, тривалий час залишалась поза полем зору науковців. Та інформація, що стосується даної інвазії висвітлює переважно проблеми вівчарства [3,8,9]. Через недосконалість методів діагностики, відсутності щорічних профілактичних дегельмінтизацій, високоефективних лікарських засобів оздоровлення тварин практично не відбувається, і худоба на пасовищах систематично кожного року заражається личинками нематод. Це і призводить до повсюдного значного поширення мюллеріозної інвазії, яка завдає власникам тварин значних економічних збитків.

Для проведення протигельмінтозних лікувально-профілактичних заходів є великий вибір антигельмінтиків вітчизняного і зарубіжного виробництва [1,2]. Проте, в умовах реструктуризації тваринництва і ринкових відносин в Україні, наряду з ефективністю антигельмінтиків не менш важливе значення має їх ціна та доступність для власників індивідуальних господарств, у яких зосереджено основне поголів'я кіз. Тому актуальним залишається пошук і впровадження в практику нових високо-ефективних недорогих препаратів.

Метою дослідження було визначити ефективність антигельмінтних препаратів найбільш застосовуваних хіміотерапевтичних груп: бензімідазолів, імідотіазолів та макроциклічних лактонів у кіз, хворих на мюллеріоз.